

Ert diarienummer: S2025/01126

Regeringskansliet

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

s.remissvar@regeringskansliet.se

Handläggare NSPH:

Nicole Galdíková

Kopia till:

s.sl@regeringskansliet.se

NSPH:s yttrande över betänkandet Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens, SOU 2025:63

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) är en organisation som samlar patient-, brukar- och anhörigorganisationer inom det psykiatriska området. Nätverket har idag 14 medlemsorganisationer. Dessa organisationer är RFHL, RSMH, Riksförbundet Attention, Sveriges Fontänhus, Riksförbundet Balans, Schizofreniförbundet, Frisk & Fri, SPES, SHEDO, Suicide Zero, Svenska OCD-förbundet, ÅSS, FMN och Spelberoendes Riksförbund. Vi ser patienter, brukare och anhöriga som en oumbärlig resurs genom deras unika kunskap och anser att deras perspektiv och erfarenheter bör ha ett större inflytande över beslut och insatser som berör dem både på individ- och systemnivå.

Utredningen har haft som uppdrag att analysera möjliga förändringar som kan behövas i regelverk och strukturer när det gäller reglerade yrken, specialistkompetenser och specialistutbildningar samt vidareutbildning och fortbildning inom hälso- och sjukvården och tandvården för att möta de utmaningar som dessa verksamheter står inför. En förstärkt patientsäkerhet är utgångspunkten i samtliga bedömningar och förslag.

NSPH är positiva till förslagen som presenteras av utredningen. När kompetensen brister hos hälso- och sjukvårdspersonal kan det få allvarliga konsekvenser för personer med psykisk ohälsa. Detta handlar både om kompetens om den specifika psykiska ohälsan och de vårdbehov som den medför, men också om kompetens kring bemötande och att arbeta med patientdelaktighet och inflytande. Att det finns en systematisk och regelbunden fortbildning hos samtliga vårdyrken är grundläggande för att säkra att vården upprätthåller den kompetensnivå som behövs för att erbjuda god och trygg vård för våra målgrupper.

Att säkra att rätt kompetens finns på rätt plats i en verksamhet påverkar också personalen och deras arbetsmiljö. När det finns brister i kompetensen leder det till en mindre effektiv och ändamålsenlig vård, vilket också innebär mer stress och sämre arbetsmiljö för de som bedriver verksamheten. I längden kan det påverka personalens hälsa, och göra det svårare att rekrytera medarbetare till verksamheten. Allt detta ökar risken för att personalen själva kan komma att drabbas av psykisk ohälsa, men leder också i sin tur till negativa konsekvenser för patienter och deras anhöriga som har behov av stöd från verksamheten.



Genomgående vill vi lyfta att en kompetens som behöver utvecklas inom hälso- och sjukvården är att arbeta med patientdelaktighet och inflytande. Det är både avgörande för att den vård som ges utgår ifrån individens och gruppens behov. Att insatser blir mer ändamålsenliga och effektiva innebär också bättre nyttjande av offentliga resurser.

I det följande utvecklar vi NSPH synpunkter förslagen som presenteras i betänkandet.

DEL I - Yrkesreglering

Utredningen bedömer att de principer och kriterier som ligger till grund för bedömningen av vilka yrkesgrupper som ska vara reglerade inte behöver ändras. Utredningen föreslår att medicinska foterapeuter ska få en skyddad yrkestitel, men att det saknas förutsättningar för att föreslå legitimation eller skyddad yrkestitel för ytterligare yrkesgrupper. NSPH har inga synpunkter på bedömningarna och förslagen i denna del.

DEL II - Vidareutbildning

NSPH ser ett stort behov av att föreslag läggs kring vidareutbildning, då grundutbildningarna för vårdprofessioner innehåller väldigt lite kunskap om bemötande, delaktighet, inflytande, återhämtning och stigma. NSPH vill därför betona om att dessa perspektiv inkluderas i stärkta vidareutbildningar. Denna utredning har inte haft i uppdrag att granska eller lägga förslag kring grundutbildningarna för olika vårdyrken, men NSPH vill ändå även betona behovet av att innehållet i grundutbildningarna också genomsyras av dessa teman.

8 Författningsreglerad vidareutbildning för fler yrkesgrupper

NSPH välkomnar förslaget om en författningsreglerad specialistkompetens för psykologer. Specialistpsykologer kan utreda och behandla mer komplexa patientfall, vilket kan vara avgörande för att få rätt bedömning och som följd av det rätt behandling. De kan också bistå verksamheten med handledning av andra psykologer och verksamhetsutveckling, vilket också i längden gynnar patienten.

Psykologförbundets rapport visar på behovet och efterfrågan av specialistpsykologer runtom i landet redan idag, men denna tillgång är ojämlikt fördelat över landet. Specialistutbildningen har sedan den startades 1992 administrerats och reglerats av Psykologförbundet. En författningsreglerad vidareutbildning skulle kunna bidra till ett mer jämlikt genomförande över landet, en ökad trovärdighet och ökad verksamhetsnytta när regionerna får kravställa.

En nationellt reglerad specialistutbildning för psykologer ser NSPH skulle kunna bidra till en mer jämlik vård för personer med psykisk ohälsa.



8.5 En ny ordning för att vidareutbilda vårdprofessioner med yrkesexamen på grundnivå

NSPH välkomnar varmt förslaget om att utreda förutsättningarna för ett vårdprofessionslyft. Utredningen hänvisar till Lärarlyftet som en lyckad modell inom skolsektorn, och NSPH vill därför lyfta vissa viktiga lärdomar i genomförandet av detta initiativ att ta med sig inför ett vårdprofessionslyft.

Vi ser det som viktigt att kompetensen säkerställs bland de yrkesgrupper där den behövs bäst. I Lärarlyftet har vissa lärarkategorier och skolverksamheter inte inkluderats i vissa av satsningarna och spåren. Vi vill därför i detta initiativ betona vikten av att alla vårdens professioner och verksamheter inkluderas och premieras utifrån var kompetensen bäst behövs. Utredningen föreslår detta lyft för vårdprofessioner med yrkesexamen på grundnivå och ger exempel som sjuksköterska, fysioterapeut och arbetsterapeut. Om tanken är att enbart professioner med högskoleexamen ska omfattas av förslaget vill vi betona att utredningen också bör bedöma hur detta skulle påverka möjligheten till kompetenslyft för andra yrkesgrupper inom vården, exempelvis vårdare.

Utredningen föreslår att arbetsgivaren som del av denna modell ska kunna söka ett statsbidrag för att täcka upp lönekostnader, vilket NSPH tillstyrker. I Lärarlyftet ingår ett statsbidrag som täckte en viss del av kostnaden, men inte hela lönekostnaden. Då det krävdes att man var tjänstledig för den andelen man studerade innebar det att den anställda då förlorade på detta ekonomiskt. I vissa fall hade kommuner system för att täcka upp för detta så att kommunen bar kostnaden istället för den anställda. Utredningen bör väga in detta i hur statsbidraget ska utformas så att kompetenslyftet blir genomförbart i alla regioner. Regionen behöver också ha resurser för att täcka upp i verksamheten för den personal som uteblir genom dessa studier. Om detta inte sker kommer det vara patienterna som drabbas i längden av att det inte finns tillräckligt med personal i verksamheten.

DEL III Fortbildning

NSPH välkomnar även förslaget om att vårdgivarens ansvar för att identifiera utbildningsbehov och ge möjlighet till regelbunden fortbildning förtydligas. Utöver att tillgängliggöra vidareutbildning och specialisering för yrkesgrupper inom vården ser vi ett stort behov av regelbunden fortbildning för att säkra att de kompetenser som behövs finns i verksamheten. Detta ser vi bör utgå ifrån de upplevelser som patienter och anhöriga har av verksamheten, där kompetensbrister kan belysas. I genomförandet av utredningens förslag vill vi också lyfta vikten av att säkra att de kompetenshöjande insatserna blir kommersiellt oberoende.

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa, NSPH

Conny Allaskog
Ordförande NSPH